

# ERŐSVÁR

## MIGHTY FORTRESS



XVI. ÉVFOLYAM

PITTSBURGH 7, PA.

1947 SZEPTEMBER

9-IK SZÁM

## A németországi magyar evangélikusok súlyos helyzete

Németországban és Ausztriában jelenleg kintélő magyar ágostai hitvallású evangélikusok  
**KÉRELME**

az amerikai magyar evangélikus egyházakhoz és az amerikai National Lutheran Councilhoz

Kedves Hittestvéreink az Ur Jézus Krisztusban!

Hiveink a talajvesztettségéből származó minden lelki- és testi nyomorúságon kénytelenek keresztülmenni. Bizonyíthatja, hogy milyen esett, megalázott sorsban szenvedünk. Kinézett idegenek, kénytelen de kelletlen megtűrtek vagyunk itt. Nem nyilvánítottak bennünk D. P.-nek s így az UNRRA más nemzetiségű menekülteket támogató bőséges élelem és ruha ellátásában sem részesülhettünk. A német "Flüchtling" kedvezményekben ugyancsak ki van zárva a magyarság. Állásért hiába kopogtat. Képesítésének megfelelő elhelyezkedéshez nem juthat, az alkalmi testi szükségmunkákban pedig annyira tönkremegy a már ugyis elnyűtt ruházata, amelynek pótlására mást nem kaphat, hogy azokat ezért nem vállalhatja. Így hiveink egy része, hogy éhen ne haljon, utolsó ruhadarabjait kénytelen eladogatni, másik részét a feketekezeskedelem ingoványos talajára sodorta a nélkülözés, ismét mások becsületüket bocsátották áruba. Az inség, a nyomor mint a bűn kerítője egymásután szedi áldozatait hiveink közül. A hitben erősebbek dacolnak még a kísértésekkel s napról-napra tapasztalják, hogy a hitnek, a léleknek milyen óriási hatása van a testi elegendő táplálékot nélkülöző szervezet fenntartására. Itt, ahol mindent csak jegyre lehet kapni, a magyarság a rendszeres havi élelmiszerjeggyel való ellátáson kívül, más jegyjuttatásban a legritkább esetben részesül. Hogy érzékeltessük élelmészeti nehézségeinket közöljük a hivatalos fejadagokat július hó 21-től augusztus 17-ig. Erre az időre egy-egy személy kap: 8000 gr. kenyeret, 150 gr. zsiradékot, 4000 hust, 1250 gr. lisztfélét, 125 gr. sajtot, 500 gr. cukrot, 125 gr. pótkávét, 8000 gr. burgonyát, 500 gr. halat és 3 liter szedett tejet. Ez a fejadag a test egészséges fenntartásához nem elégséges. Az itteni nem önellátó német lakosság is ezt a

fejadagot kapja, de amíg nekik összeköttetések, egyéb meglevő értékek révén megvan a lehetőségük arra, hogy pótláshoz jussanak, addig a mindent elveszített, keresethez jutni nem tudó magyarság képtelen arra, hogy pl. egy kiló zsirért a feketepiacon 400 RM-t adjon. Az anyagi nyomorúság ellen vívott sokszor kilátástalan küzdelem felőrlődik a lélek ereje is. A sok megaláztatás, amiben itt az idegenben lépten-nyomon részünk van, elpusztítja bennünk az emberi önértetet s a szabad ember egészséges öntudata helyét elfoglalja a kegyelemkenyérért meghunyászkodni kényszerült rabszolga alázat. Közömbössé, minden magasabb eszmény valóságában csalódottá s ezért az evangéliom türelmét hirdető lelkipásztorral szemben is sokszor ellenségessé vagy legalább is bizalmatlanná válik a nyomorban, megalázottságban élő lélek. Ilyen körülmények között lelkigondozó munkánkat mind nagyobb és nagyobb nehézséggel végezzük. Ebben a nagy magunkra hagyatottságában a német evang. Hilfswerken keresztül az amerikai protestánsok gyűjtéséből népünknek juttatott segítség jelentette az egyetlen kézzelfogható bizonyítékát a keresztény együvértartozásból származó segítőkészségnek. Bár számunkra, magyarok számára, csak morzsák jutottak a bőkezű amerikai segítségből, mégis nagy áldás volt ez nekünk, amiért ezton is hála köszönetet mondunk.

Lelkészeink helyzete sem vigasztalóbb a hívekénél. Másokon kellene segitenünk, amikor magunk is támogatásra szorulunk, másokat kellene vigasztalnunk, amikor látjuk, hogy gyermekeink arcáról hogy hervasztja el a nélkülözés az élet pirját. Nagy hálával tartozunk mi itt Németországban élő magyar ev. lelkészek a Bayerischer Pfarrerverin-nek, ahonnét minden lelkész havonta személyére 100 RM, feleség után 50 RM segílyt kap, amelyet Landshutban központi irodánk a genfi Ökonómikus Egyháztanáctól kapott segílyből havi 50 RM-val egészít ki, megfizetve még lakbérünket is. Ez egy lelkésznek egy havi jövedelme. Ebből fedezi a jegyre adott havi élelemadagot, lakbért s egyéb apró-cseprő kiadásokat. Arra, hogy ruhát vegyen magának, vagy



hogy éppen az éhenhalástól megmentő szükös élelmiszerfejadagokon kívül pótlást vásárolhas-son, nem futja. Mellékkeresethez pedig nem jut-hat, mert nincs ideje arra, hogy lelkipásztori munkán kívül, mással is foglalkozzék. Egy-egy lelkésznek öt, tiz sőt még annál is több körzete van s ha mindegyik istentiszteleti központon akar havonta egyszer ígét hirdetni, állandóan uton kell lennie. Ez a sok utazás külön terhet jelent a lelkipásztorokra az élelmezésük szempontjából, mert a jegyekre vásárolt élelmicikkekre otthon a családnak van szüksége, hogy abból eltengőd-jék. A lelkésznek abból a hivatalos lelkipásztori utazásaira már nem jut, így sokszor koplalunk.

Lelkigondozó munkánk Nagy Sándor ref. lel-kész, egyetemes konventi megbizott 13 (a Land-shut, Theatergasse: 63, Deutschland, U. S. A. Zone) vezetése alatt álló "A Németországi Ma-gyar Ref. és Ev. Lelkigondozó Szolgálat" kereté-ben, a prot. testvériség jegyében folyik. E mel-lett hiveink külön pásztorálásának a lehetősége is megvan. Minden prot. magyar család kéthe-tenkint kézhez kapja a "Harangszó" című könyo-matos pásztori levelünket, amelyet Landshutban központi irodánk szerkeszt és küld szét. Könyo-matos formában megjelent magyar nyelven Lut-her: Kis Kátéja, Ref. és Ev. énekesfüzet, hitokta-tási füzet, imádságos könyvecske, Az Ökonomi-kus Világtanácstól újtestamentumokat kaptunk és osztottunk ki hiveink között. Sajnos egyházi sajtótermékek nyomdai uton való előállításához eddig engedélyt nem kaptunk. Erre pedig mul-hatlatlanul szükségünk van. Munkánknak teljesén szórványmisszió jellege van. Hiveink kis töre-déke él csak lagerekben. A nagy többség váro-sokban, falvakban a legnagyobb szétszórtságban települt. Ez a szétszórt elhelyezési állapot mun-kánkat nagyon megnehezíti. Csak vonattal utaz-hatunk. Gépkocsi nem áll rendelkezésünkre, sem kerékpár sem fogatolt jármű. Így sokszor nagy távolságokat kell lelkészeinknek gyalog megten-niök, amíg egy-egy eldugott faluban, tanyán el-hagyottan élő magyar családot felkereshet. Ezek a szétszórta, egymással csak laza kapcsolatban élő magyar családok vannak legjobban kitéve an-nak a veszedelemnek, hogy az idegen nemzeti-ségü sokszor idegen vallásu környezet beolvasztó hatásának áldozatul eshetnek. Mi pedig népünket Istentől kapott minden erőnkkel meg akarjuk őrizni egyházunknak s hazánknak. Ezért a leg-nagyobb nehézségek között is, kényelmünk, csa-ládi érdekeink háttérbe szoritása árán végezzük a ránkbizottak gondozását. Hisszük, hogy mun-kánkkal nemzetmentő szolgálatot végzünk. A rendszeres igehirdetés mellett mindenütt vég-zünk hitoktatást, kórházi és fogházi pasztorációt, a segélyreszorultak szociális gondozását is mi vállaljuk. Németországban a mi Lelkigondozó Szolgálatunk az egyetlen olyan szerve a magyar-ságnak, amelyik ha csak gyéren adott segélyfor-rásokból is, de mégis pénz-, élelem-, ruhasegély-ben részesíthette a rászoruló családokat. Sajnos

segélynyújtásunk lehetősége olyan kicsi s a se-gélyreszorulók száma olyan nagy, hogy legtöbb nyomorgó hivünk kiáltó szüksége még mindig kielégítetlen maradt.

Egyik nagy nehézsége lelkipásztori mun-kánk végzésének a rossz elhelyezési lehetőségünk. Mint hiveink zöme, mi lelkészek is, magánházak-nál egy szobába zsufolva az egész család, sokszor egészségtelen, nedves falak között huzzuk meg magunkat kitéve házigazdáink minket kinéző, csak a hatósági kényszer hatása alatt bennünket megtűrő örökös zaklatásainak. Így a lelkészi me-ditálás megkivánta csendet, zavartalanságot nem találjuk meg ezekben az átvonuló szállásokon. A táborokban lakó hiveknek, lelkészeknek még rosszabb a helyzete. Ott egy-egy teremben nyolc-tiz család él egymásfölött, az emeletes priccseken.

Hittestvéri szeretettel szolgatársaik az Urban: Landshut, 1947. július 20.

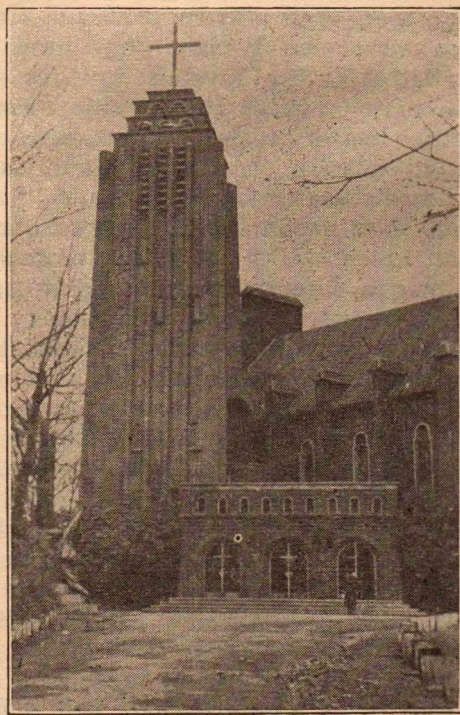
**Egyed Aladár**, ev. lelkész, tb. főesperes  
**Asbóth Gyula**, ev. lelkész, alesperes

U. i.: Hiveink jelenlegi s eddig megállapított száma: 2867.

#### MAGYAR MISSIONÁRIUS AMERIKÁBAN

A magyarhoni evangélikus egyház utolsó két évtizedét lelki alakulása szempontjából talán semmivel se lehetne jobban illusztrálni, mint azzal a ténnyel, hogy misszionáriust küldött Kinába.

A magyarhoni szegény evangélikus egyház 3 évszázados lelki fejlődésének utját sokszor fel-hőzte be anyagi életének súlyos helyzete. Nagyon sok gyülekezet tapasztalta, hogy milyen erő van abban, amikor az erős testvér hajlik át hozzá se-



Evangélikus Templom Shanghai-ban





Angol vasárnapi iskolai osztály — Tsingtao — Ev. Egyházban. Dr. Anspach Pál amerikai ev. hittérítő vezetése alatt ("Foreign Missionary" kliséi)

gitó készségével. Mi magyarok nagyon nagy hállával tartozunk a Gusztáv Adolf németországi Missziói Segély Egyletnek. Ez a missziói egyesület segítette a gyenge magyar evangélikus gyülekezeteket anyagi támogatással. Sok urvacsorai szent kegyszer van ma is forgalomban a hazai gyülekezetek oltárain, amelyik ettől az egylettől származott.

Kunos Jenő kiküldésével örülnünk kell annak a ténynek, hogy a háboru előtti magyar evangélikus egyház ilyen szépen és symbolikusan tudta kifejezni érettségét s lelki gazdagságát, hogy már nemcsak kérni, hanem adakozni is megtanult. Nem változtat a próbálkozásokon még az a tény sem, hogy anyagi felelősségének a háboru alatt nem tudott eleget tenni. A valóság mégis az, hogy a magyarhoni evangélikus egyháznak van magyar misszionáriusa Kinában.

Nem kis köze van ennek ahhoz, hogy az utóbbi időben erős finn-magyar kapcsolat fejlődött ki a két nemzeti egyház között. A finnek vallásos mélysége elevenítőleg hatott a hazai evangélikusságra s minden bizonnyal rajtuk keresztül terelődött erőteljesebben a figyelem a kínai missziói lehetőségek felé is.

Kunos Jenő volt az első s ez idő szerint az egyetlen magyar lelkész, aki erre a magyar szempontból egészen szokatlan missziói munkára vállalkozott. 1939-ben indult el utjára s közel kilenc évet töltött Kinában feleségével s ott született négy gyermekével. Szolgálatának vannak kétségtelenül nyilvánvalóan is értékes eredményei. A háboru alatt ő mentette meg a japánoknál az elhagyott theologiai épületet és sok felszerelését. Lelki szempontból pedig Isten előtt válnak majd nyilvánvalóvá szolgálatának eredményei.

A kínai misszionáriusoknak szükséges időnkint hosszabb szabadságot venni. Egyrészt a szo-

katlan klíma, táplálkozás nagy mértékben igénybe veszi testi erejüket, másrészt 9—10 év után kívánatos az is, hogy egy kis rokoni s baráti találkozássra legyen alkalmuk. A Lutheránus Világ Akció egy évi magyarországi szabadsághoz akarta juttatni Kunosékat, de az európai viszonyok miatt egyelőre Amerikába jöttek s itt töltenek egy hosszabb időt a Hartfordi Missziói Iskolában, Conn.-on.

Az országon való átutazásuk alkalmával meglátogattak néhány magyar gyülekezetet s beszámoltak eddig végzett szolgálatukról. Látogatásuk során vendégei voltak a detroiti, a két cleveland, a loraini és a buffaloi magyar gyülekezeteknek.

Kunoséknak minden vágya, hogy az ősszel ismét szolgálatba álljanak a nagy kínai mezőn, amelyre belső elhivatást éreznek.

A jó Isten engedje, hogy pihenésük legyen áldott alkalom a lelki megerősödére is, hogy azután áldott munkájukat boldogan és teljes felkészültséggel folytathassák. Amikor az Erős Vár szeretettel köszönti őket körünkben, hisszük, hogy munkájával megfogja ismeretelni ennek az ujságnak a hasábjain a mi amerikai magyar evangélikus olvasóinkat is.

## ERŐS VÁR

Official Religious Monthly of the Hungarian Lutheran Churches of America

Az amerikai magyar ág. hitv. ev. egyházak hivatalos lapja.

Editor — Főszerkesztő:

Rev. Gábor Brachna, 3243 W. 98th St., Cleveland 2, O.

Kiadóhivatali vezető:

Rev. Paul Markovits, 161 Hazelwood Ave., Pittsburgh 7, Pa.

Munkatársak: Az amerikai magyar evangélikus lelkészi kar.

Minden cikk, közlemény, valamint minden előfizetés, reklámáció és megrendelés a kiadóhoz küldendő.

Subscription Price: \$1.50. — Előfizetés: \$1.50 egy évre.



## Ilyen kínai nő is van

Olyan, akinek imádság erejébe vetett hite megszégyeníti a misszionáriust.

Olyan, aki eltérően minden más kínai nőtől örülni tudott akkor, amikor lánya sok szenvedés után a mennyei hajlékokba költözött. Ez utóbbi fajta kínai nő ritka, mint a fehér holló. Mégis van. Ilyen kínai nőről szeretnék most írni.

Történetünk a mult év végén játszódott le. A Tsingshi-től kb. 65 km.-re fekvő kis külállomáson ritkán tud a misszionárius megfordulni. Nemcsak azért, mert Hapalu 8 mert a külállomásunk neve ahol az esemény történt — egy a közel husz Tsingshi-i főállomáshoz tartozó mellékállomások közül, hanem azért is, mert nem olyan könnyű oda eljutni. A legközelebbi vasutállomás 500 km-re van, nyáron ugyan hajóval meglehet tenni az ut nagyobbik felét, de télen járhat az utas, mint én jártam és sokan mások, hogy öt napig kell a hajóra várni. (Ugyanis a mindig tulterhelt vonatgőzösök szélben nem mernek átkelni a Tungting tó nyílt színén, különben a fából készült, gyékénnyel letakart uszályokat felfordítaná a szél és úgy az utasok, mint az áru veszélybe kerülne. Az én kalandom idején ugyan egy benzinnel hajtott vonatkozó megérkezett arra a helyre, ahol én várakoztam, de mivel széllel szembe kellett vonatnia súlyos terhet, elfogyott a benzine. Benzint pedig csak Tsingshiből tudtak kapni két nap múlva. Sekély víz idején az is megtörténik, hogy gyalog sokkal gyorsabban célhoz ér az utas, mint hajóval, ami néha csupán 12 km tesz meg naponta. De erről egy külön cikket lehetne írni és kár elkalandozni a témánktól.) Elég legyen csak annyit mondani, hogy Hapaluba rendszerint gyalog mentünk, hátunkon vittük a gyaloglás közben nem szükséges meleg ruhát és vattázott hálózásokat. Az ösvény olyan keskeny, hogy két ember egymás mellett csupán nagy ritkán fér el. A kínai úgy gondolkodik, hogy két ember célhoz ér akkor is, ha egymás után és nem egymás mellett mennek. Érdekes látvány 8—10 ember, amikor libasorban gyalogolnak és egymással kiabálva társalognak. Vigyázni kell azonban minden lépésre, mert figyelmetlenség eredményeképpen az egyik, vagy mindkét láb a rizsföld vízzel beborított, marasztó agyagjába csuszhat. Amilyen szegény Kína országutakban, olyan gazdag ösvényekben. Vezető nélkül bizonyosan eltévesztené az uttal ismeretlen nemcsak a követendő utat, hanem még az irányt is. Nincsen kiemelkedő pont, egyik falu olyan mint a másik, egyik völgy, mint a másik. Kinában sokkal jobban megértettem, hogy miért beszél annyit a zoltáriró Isten ösvényének követéséről, avagy Jézus az ő követéséről! Amikor ilyen ösvényeken idős kollégámat "követtem" a szó szoros értelmében, a fentiekről elmélkedtem és nem egyszer a Krisztus követéséről beszéltem. A fent említett

kollégám mondta azt is, hogy a gyalogut elágazásakor eső idején mindig azt kövessem, amely rosszabb, latyakosabb, mert minél csuszósabb az ut, annál többen járnak azon és annál biztosabban célhoz visz, vagyis biztosan valami nagyobb helyre visz.

Mikor Hapaluba megyünk, akkor nemcsak gyalogolunk, hanem folyókon is kelünk át, még hozzá négyszer. Ha szerencsénk van, akkor az átkelés gyorsan megy. Ha a komp a tulsó oldalon van és senki nem jön át az innső oldalra, akkor várakozhatunk. Mivel ez esetben Hapaluba mentükkor íértünk az esőtől, a felhők igen fenyegetően követtek bennünket, megakartunk kérni egy helybelit, hogy a ladikján vigyen át bennünket. Az illető hajlandónak mutatkozott, de a ladik nem birt el akkora terhet. Cipőnk, ágynemünk közvetlen kapcsolatba került a betóduló vízzel. Még mielőtt elsülyedt volna partra értünk. Nemsokára a kis kompon egy házaspár jött át a mi oldalunkra. Kollégámmal nekiestünk a nagyvezzőknek. Jóllehet egyikünk sem volt hozzászokva az állvaváló evezéshez, hamarosan a tulsó oldalon voltunk.

Hapaluban rendszerint Liu presbiter és felesége házában szálltunk meg. Amint betettem a lábamat az oldalajtón, rögtön nagy hangosan adták a házbeliek egymásnak tudomásul: "a lelkész jött", "a lelkész jött." A szokatlan fogadtatás okát is nemsokára megtudtam. Nem érték rá az udvariassági szabályok követelményeinek eleget tenni, erről arról kérdezősködni, mindjárt a dologra tértek. "Jöjjön a lelkész velünk imádkozni, a leányunk nagyon beteg!" "Nagyon jó, hogy jött!"

Valami rögtön átjárta a szívemet. Ezek a keresztények kérnek engem, hogy én imádkozzam a betegért. Hiszen ez az anya, akinek a lánya beteg, maga is imádság által gyógyult. Hiszen itt lakik ebben a házban egy egyszerű evangelista, aki imádsággal nem egy beteget gyógyított, az itteni egész kis gyülekezet bizonyosság az imádság csodatevő hatalmáról és erejéről és most ezek a jó emberek engem kérnek, hogy imádkozzak a betegért. Ha Isten eddig nem válaszolt az ő imádságukra, gondolják-e ezek, hogy jobban és előbb meghallgatja az enyémet? Bizonytal megálázató helyzetbe kerültem.

Apa és anya, evangelista és a beteg testvére, valamint a két misszionárius hő fohászokat küldtek a Nagy Orvoshoz, a test és lélek éppé és egészségessé tevőjéhez, Jézushoz. Három napi ottartózkodásunk alatt naponkint többször gyülekezünk a betegágya köré ugyanugy. Éj derekán, hajnalhasadta előtt az aggódó anya nem egyszer térdelt oda kinjaiban égő leánya és szeretett lányáért imádkozott. Vasárnap délután, amikor is-tentisztelet után urvacsorát osztottam a beteg lánynak és édesanyjának, meggyőződéssel mondtam bucsuzóul: "Isten bizonytal meggyógyit Tégedet ennyi imádságnak a gyermekét!"



Napok teltek, sőt hetek is. A beteg sorsa nem egyszer feküdt szívemen. Sokáig nem hallottam róla. Egy konferenciára sem jöttek a szülők, pedig vártuk őket. Egyszer csak jött egy férfi arról a tájról. Beszélgetésünket mindjárt a Hapalu-i testvérekre fordítom:

“Hogy van Liu presbiter leánya?”, kérdeztem.

“Mehalt”, volt a rövid válasz. Pillanatokig nem jutottak szóhoz. Mintha sok minden romokba dült volna egy csapásra. Félttem, hogy az öreg édesanyának most bizonytalansággal megingott a hite, hiszen ő még nem volt olyan keresztyén. Kérdőködésemet tovább folytattam:

“Hogy van ezek után az öreg édesanya?”

“Ő nagyon boldog”, jött a váratlanul meglepő válasz.

A lány **me halt**, és az anya **boldog**. Az első és legmélyebb tapasztalatom Kinában. Nem mindennapi esemény. Nem is emberi munka eredménye. A csodatevő Krisztus tette ezt ebben a kínai nőben. Mert az a nő igazán keresztyén. S épen igaz keresztyénségének gyümölcse az a boldog bizonyosság, hogy lányának Krisztusnál lenni mindennél jobb.

Tudjátok-e, hogy mit tett volna egy pogány anya lányának halálakor. Reménytelenül hihetetlen hangos, visító sirásba kezdett volna, siratóasszonyokkal együtt kesergett volna. Méltatlankodott volna a sors ellen, felsorolta volna minden vélt érdemét, mennyit fáradt lányáért, mennyit imádkozott felépüléséért, hol égetett tömjén pálcikákat, és értéktelen papirútánzatot, milyen fogalmat tett itt vagy amott stb. stb. Kesergésnek, elégedetlenségnek helye sem volt az ő szívében. Mert Krisztusnál lenni mindennél jobb.

Liuné tudta, hogy mi lett volna a lánya sorsa, ha netán felépült volna. Visszakerült volna pogány férjéhez, ami nem lett volna sehogysem a lánya részére. Időelőtti halálának is épen az volt az oka, hogy férje családja nem hivatott orvost, amikor a lányasszony maláriában megbetegedett, hanem amikor a kínai hagyományos orvosság nem segített. akkor taoista papok szertartásaihoz fordultak. Nem egyszer kellett a szenvedőnek elégetett holmik hamuját lenyelnie, ami ellen és az egész hokuspókusz ellen, egész keresztyén lényé tiltakozott.

Ha Liuné keresztyén lett volna fiatalasszony korában, akkor semmi szín alatt nem jegyezte volna el kisdéd lányát pogány család fiával. De ami megtörtént, azon később nem tudott változtatni. Szívéhez nőtt hívő lányát kénytelen volt átengedni egy másik családnak. Hiszen a kínai lány férjhezmente után nem is tagja többé a saját családjának, hanem teljesen a férje családjának a tulajdona. Jóllehet sorsukat és lelki üdvösségét szívén hordozta és imádságaiban, térbeli távolság és idő rövidege miatt bizonyosgató ereje nem érte el a vágyott célt, sőt helyette hamarosan a fent már említett megpróbáltatás jött. A fiatal menyecske házasságuk első évében

megbetegedett, több hónapos betegsége alatt fiut is szült, akit azonban gyenge teste nem tudott táplálni. Kínai szokástól eltérően megjelent a fiatalok házában a menyecske anyja és kérte őket, hogy engedjék hazavinni testileg és főleg lelkileg sokat szenvedett lányát. Mivel a beteg már szült fiut és azzal megtette az ősökkel szembeni kötelességét és különben is most már gyengesége következtében nem sok haszon van belőle, a férj családja beleegyezett a kérésbe.

Odahaza a lány újra keresztyén környezetbe került. Az említett vasárnapon urvacsorát is vett. Eltávoztom után ismételt boldogan tett biznyságot arról, hogy a szent jegyek alatt a mennyei lakoma előízét vette. Krisztussal egyesült, akihez aztán annál inkább is vágyott. Nem volt elkeseredve hosszú megpróbáltatása miatt, hanem örült. Lánya öröme az édesanya örömévé is lett.

Sajnos, ilyen imádkozó kínai nő kevés.

Sajnos ilyen a lánya, hozzátartozója halálakor örvendező kínai nő is kevés van. De van. Áldassék érte Annak neve, aki Szent Lelke által hív, gyűjt és megvilágosít és az egy igaz hitben megtart és megszentel!

**Kunos Jenő**

**TESTVÉR! Végrendeletedet készítesd el, amíg fiatal vagy s testben és lélekben egészséges. Testvér, légy áldássá anyaszentegyházad részére haláloed után is, ne feledkezz meg végrendeletedben egyházadról se.**

### SZIVES MEGHIVÁS

A Clevelandi Első Gyülekezet kebelében működő Luther Márton Betegsegélyző és Templom Egylet tagjai sorába hívja Cleveland evangélikus népét. Az Egylet gyűléseit tartja minden hónap harmadik vasárnapján délután 3 órakor

a 2830 East Boulevardi Evangélikus Iskolateremben.

Érdeklődőket szívesen látunk. Az egylet tagjai vagy tisztviselői is felvilágosítással szolgálnak.

**Péntek Pál**, elnök **Lénárt András**, alelnök  
**Németh István**, jegyző **Balogh Ferenc**, pénzt.  
**Dombi László**, titkár, 2957 E. 115th St.

### LUKÁCS ISTVÁN ÉS FIA

TEMETÉS RENDEZŐK

Betegszállítás kórházba éjjel-nappal díjmentesen

12014 Buckeye Road  
2728 Woodhill Road

Longacre 7524  
CEDar 0593

CLEVELAND, OHIO



## A KIADÓHIVATAL HIREI

Julius végén és augusztus elején a kiadó látogatást tett Detroit és Cleveland East Sideon, ahol az ERŐS VÁR olvasói táborának egy részét meglátogatta. Mivel az egy hetes ut alatt nem jutott ki az időből minden olvasót megkeresni, ezután is kérem azokat, akiket nem tudtam meglátogatni, hogy jóindulatu támogatásukat továbbítsák a helyi megbízottak által az Erős Vár kiadóhivatalához. Detroit városában **Molnár Gyula** tanácsos vállalta magára az ujságunk helyi képviselőjét, míg Cleveland East Side-on továbbra is **Bors Károly**, tanácsos a képviselőnk. Köszönetet kell mondanom Becker Jakab és Leffler Andor nagytiszteletű uraknak, amiért jóindulatu támogatásukat adták fáradságos munkámhoz. Bors Károly testvér több este állott rendelkezésemre a kalauzolásban, köszönet érte.

Itt kell megköszönnöm gyülekezetem, a pittsburgi gyülekezetnek azt, hogy egy heti szabadságot adtak, hogy a **közös keresztyén** munkában is foglalatokodjam. Valóban a munka az emberé, de Isten adja az áldást. Köszönettel nyugtázom a következő előfizetéseket:

**Detroit, Michigan:** Kozma Lajos, Ecore, \$2.50; Návoj János \$2.50; Somogyi József \$3.00; özv. Hollós Istvánné \$2.00 ajándék; Farkas Adám \$1.50; Németh János \$4; Kontos János \$5; Svendor János \$4; Kulcsár Sándor \$3; Mrs. Anna Pirka \$4; előfizetés és \$2 ajándék, Nt. Vajda Zoltán \$2; Németh Kálmánné \$2.50; Csizmadia Ferenc \$3; Talos József \$3; Varga Márton \$3; Németh Károly \$5; Dr. Bötykös Béla \$1.50; Németh József \$3; Lada Károly \$3; Kondor Mihály \$3.

**New Brunswick, N. J.:** özv. Török Jánosné \$1.50.

**Cleveland East Side:** Buják József (uj) \$1.50; Nyári Mártonné \$5; Bellák Péter \$3; Varga Katalin \$1.50; Szőke Borbála \$2; Kormányos Ferenc \$4; Rudnay Rudolf \$2.50; Csuti József \$2.00; ;zv. Papp Gergelyné \$5; id. Bendes József \$1.50; Balogh Mihály \$2; Sedenszky János \$1.50; Rady Istvánné \$2; Peck Julia \$2; Németh János \$3; Tóth Lajos \$2; Szabó Jenő \$3; Király Béla \$3; Misesk Béla \$2; Maracko Péter \$3; özv. Csala Ethel \$3; John Mokota \$3; John Sles

\$4; Zsiga Dávid \$4; Hornyák Mihály \$3; Hank Sámuel id. \$3; Laci István \$4; \$1 ajándék; Horváth József \$2; Szabados József \$3.50; Mrs. Julia Szász \$2.50; Csöngői Dánielné \$5; Mógor József \$1.50; Lénárt János (uj) \$1.50; **Bors Károly** \$1 adományozott az **Ur szolgálatára** alapunkra, melynek célja az, hogy a magyarországi evangélikus ifjúsági táboroknak segítséget adjunk. Köszönjük jóindulatu segítségét Bors testvér.

**Cleveland West Side** Weiss Ernő \$2; özv. Schmidt Henrikné \$2; Marton János \$2; Mrs. M. Hubert \$1.50 Tomási Károly \$3.

**New York, N. Y.:** Gajdács Pál kérésére választ kapott az ápril-májusi számban a 6. oldalon. Köszönöm lapját.

**Pittsburgh, Pa.** Legutóbbi hivatalos nyugtázás óta a következő testvéreink juttatták el előfizetésüket az Egyház pénztárába: Nagy József S. S. \$1.50, Molnár András \$1.50, Németh Sándor \$1.50, Balogh Jánosné \$3.00, Takács Sándor (Do-

nora) \$2, Öhegyi János (Los Angeles, Cal.) \$2, Takács György \$1.50, Grosshardt Floriánné \$2, özv. Hermann Sámuelné \$2, özv. Üveges Lajosné (Detroit) \$2.

Mindezen összeg része a gyülekezet által megszabott \$75.00 évi előfizetéseknek.

Augusztus hónapban a kiadó kiküldött mintegy 125 előfizetési felszólítást két városba. A mellékelt válaszbörlékek közül összesen hat érkezett vissza, mely közül három testvérünk azon kérésének ad kifejezést, hogy szüntessük be a lapot, elfelejtkezvén arról, hogy bizonyos erkölcsi kötelessége is lett volna a lappal szemben. Nem akarok panaszkodni, de rosszul esett személyes látogatásaim alatt több testvérnek kibuvó válasza a hátralékkal szemben. Ha nem szándékunk a **fentartók táborában** maradni, tudassuk a kiadót előfizetéseink lejártá idején szándékunkról s nem akkor, midőn a lap már egy esztendővel is túljárt előfizetésünk határidején.

## EGYHÁZI HIREK

## A CLEVELAND WEST SIDE EV. GYÜLEKEZET KÖRÉBŐL

Közlő: Brachna Gábor, lelkész

Legtöbb amerikai magyar evangélikus gyülekezetünk már el is felejtette, hogy volt templomépítési adóssága. — Cleveland West Side népe most gyürkőzik egy ilyen nagy és szent munkára. A gyülekezet célul tűzte ki, hogy még ebben az évben hétézer dollárt fog összehozni meglévő tőkéjéhez, hogy azután hamarosan hozzá tudjon látni az építéshez is, amint azok kissé normálisabb áralapokra jutnak.

A gyülekezetben csoportok alakulnak, amelyek egymással versenyezve igyekeznek hétszáz dolláros kvótákat elérni. Az egyes csoportok leleményessége, igyekezete és áldozatkészsége kerül így versenyre s reméljük, hogy ez a maga erkölcsi és anyagi eredményét.

Szücs Jánosék és családjuk szeptember 28.-án rendeznek egy szertet délutánt csoportjuk javára.

Október 3.-án Tomási Károlyék 7. számú csoportja egy hal vacsorát tart 200 terítéssel. Kitűnő sze-

gedi halaszlet és kirántott halat készítenek 99 centes ár mellett.

Október 17, 18 és 19.-én az egyház bazárja lesz, melyhez az egész gyülekezet teljes erejével akar neki fekdüni, hogy az is minél eredményesebb legyen.

November 9.-én a város legjobb műkedvelői jönnek a segítségünkre s azokkal karöltve Szigligeti Ede: A cigány című népszínművét fogják előadni a templomépítés alapja javára.

Németh Miklós és neje nagyértékű kettős telkét a Garfield Heighton szintén kisorsoljuk a templomépítés alapja javára.

Általában erőteljesen indult meg a munka s reméljük, hogy az általános lelkesedés kitartó lesz s elfogjuk érni célkitűzésünket.

Az Ur szolgálatára... címmel egy általános felhívást közzöltünk. Reméltük, hogy az amerikai magyar evangélikusság ezt az egyetlen közös célt magáévá fogja tenni s egy maradandó jellegű szolgálatot tehetünk az épülni vágyó magyar népnek. Sajnos eddig csak egyetlen testvértől jött be ajándék, a clevelandi első egyház derék főgondnokától Bors Károlytól. Reméljük, hogy sokan elolvassák még

## JAKAB ISTVÁN ÉS TESTVÉREI

A legrégebb magyar temetési intézet az Egyesült Államokban

8923 Buckeye Road  
11713 Buckeye Road

CLEVELAND, OHIO

CEdar 0384  
WashingtOn 4421

## SZIVÉLYES ÉS KÖRÜLTEKINTŐ KISZOLGALÁS

## BODNÁR A. LAJOS

TEMETKEZÉSI INTÉZETE

3929 LORAIN AVENUE  
MElrose 3075 vagy 3076

CLEVELAND, OHIO



a múlt számban közölt cikkünket s nem hagyják szó nélkül kérésünket. Nagyon kívánatos lenne, hogy egyházaink és Nőegyleteink járnának elől jó példával s biztatnák a híveket személyes ajándékozásra is. Ugyancsak ez a kérésünk az általános magyar segélyezésre. A hazuról jövő hírek nagyon szomorú telet jósolnak. Azok az egyházak, amelyek családokat fogadtak szeretetükbe, igyekezzenek már most egy-egy karácsonyi somagot készíteni s elküldeni, mert a szükség még mindig végtelenül nagy odahaza.

#### A PITTSBURGHI EV. EGYHÁZ HIREI

Közli: Markovits Pál, lelkész

**Gyülekezeti heti értesítőnk** a második évfolyamba lépett szeptemberben. A közkeveltségnek örvendő értesítő sokszorosító gépen készül 100 példányban hetenkint. — Egyetemes Ev. Egyházunk népe hetenkint több mint félmillió példányban használja ezen értesítőket, melyeknek hátlapján egyházi vonatkozású nevelő képek és cikkek jelennek meg. Gyülekezetünk népe hetenkint pártfogása alá veszi az értesítőket, amikor valamilyen emlékeztetés nap megünneplésére ajándékot ad arra.

**A nyári hónapok alatt** több kedves vendég látogatta meg istentiszteleteinket, akik messze vidékekről látogatták meg volt gyülekezetüket. Ohegyi János tb. örökös gondnokunk, Los Angeles, Californiából jött 'haza' pár hónapra; özv. Üveges Lajosné és családja pedig Detroit, Mich. látogattak el többször volt gyülekezetükhöz. Örömmel köszöntöttük sorainkban Jánosdeák Béláné, testvérnőnket, aki az év elején jött vissza Felső Magyarországról 23 esztendei távolmaradás után. Isten hozta őket közénk.

**Október 4-én** fogja megtartani ifjuságunk szüreti mulatságát a magyar ref. iskolában. Magyar ruhás tánc-csoport ősi magyar táncot fog bemutatni az ünnepélyen.

**Every Member Visitation** az 1948 évi egyházi és jótékonyági megajánlásokra november hónapban lesz megtartva körünkben. Gyülekezeti munkánknak fentartására a kettős boríték rendszert használja már évek óta népünk, amidőn minden megkonfirmált tag **önkéntes megajánlással** igyekszik eleget tenni sáfárságának. Csakis e módon lehetséges az, hogy 156 lélekből álló gyülekezetünk eleget tud tenni egyházfenntartó kötelezettségének.

**Október 26-án** bemutatjuk Egyetemes Ev. Egyházunk által készített hangos filmet "Now I see". — A film bemutatással egybekötjük a Missziós Kör hálaadási istentiszteletét.

MELrose 5814

#### PAPP MIKLÓS ÜGYVÉD ÉS JOGTANÁCSOS

a W. S. Ev. Egyház ügyésze.  
Mindenféle jogi kérdésben  
készséggel szolgálja  
a magyarságot.

4004 Lorain Ave. Cleveland, O.

#### GALAMBOS JÓZSEF

MAGYAR RÁDIÓ ÓRAJA

8100 W. JEFFERSON AVE.

DETROIT, MICHIGAN

Telefon: VI. 1-2353

#### JOHN K. SZŐLLŐSY FUNERAL DIRECTOR

Vizsgázott Balzsamozó

8027 W. JEFFERSON AVE.  
Detroit, Michigan

MELrose 5814

#### PAULINE H. PAPP

The Metropolitan Casualty  
Insurance Co. megbízottja  
Mindenféle biztosítást a legelőnyösebben szerezhet be általunk.  
Irodánk nyitva reggel 9-től  
délután 5-ig.

4004 Lorain Ave.  
CLEVELAND, OHIO

West sidei házak és telkek  
vételét és eladását lelkiismeretesen végzi a közismert

#### KLAREICH - KÁDÁR REALTY COMPANY

3717 LORAIN AVE.  
Cleveland, Ohio  
Telefon: 1262

#### MÉSZÁROS PATIKA

MAGYAR GYÓGYSZERTÁR  
Levéltre magyarul válaszolunk.  
4753 Second Avenue  
PITTSBURGH - HAZELWOOD  
Phone: JACKSON 4449  
Mészáros András, gyógyszerész

## "AZ AMERIKAI MAGYARSÁG ERŐS VÁRA SZIVES SZERETETTEL KÖSZÖNTI E LAP OLVASÓIT"

### Verhovay Segély Egylet

436 FOURTH AVENUE

Verhovay Building

PITTSBURGH 19, PA.



1947

## “AZ ELŐKÉSZÜLET ESZTENDEJE”

“THE YEAR OF PREPARATION”

Mi ugyan szüntelen készenlétben voltunk az elmúlt 50 év alatt is a testvériség szolgálatára, ezt az évet azonban még fokozottabb felkészülésre szánjuk.

A háboru után itt vannak a béke nagy problémái. Azoknak megoldására a mi vonalunkon is, készen kell lenni.

1948 a magyar szabadságharc százéves fordulóját hozza. Nem volnánk méltóak a nevünkre, ha ezt nyomtalanul elmulni hagynánk.

Közgyűlésünk ideje egybeesik ezzel az évfordulóval. A szabadság és testvériség édes testvérek. Készülnünk kell ennek demonstrálására is.

Testvér! Jöjj közénk és készülj velünk 1947-ben az 1948-as eseményekkel!

Washington 6, D. C.

KOSSUTH BUILDING

1726 Pennsylvania Avenue, N. W.

(A FEHÉR HÁZ MELLETT)

AZ AMERIKAI MAGYAR  
REFORMÁTUS EGYESÜLET

*Hungarian Lutheran Monthly*  
161 Hazelwood Ave.  
Pittsburgh 7, Pa.  
Return Postage Guaranteed

Sec. 562



**FISHER AND OWEN**  
FUNERAL DIRECTORS

A pittsburghi magyarság  
temetkezés-rendezői

126 Hazelwood Ave.  
PITTSBURGH 7, PA.

SPENCER A. OWEN  
tulajdonos

Phone: HAZel 1165

*Evangelikus Theológiai Akadémia*

Sopron

HUNGARY